

מקורות התורה

12 - הלכה ונבואה - התגלות דרך הנביאים

A] The Position of the Kuzari

1. מ. אמר הכוזרי: איך יתכן זה עם לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו. **מא.** אמר החבר: לא נאמר זה אלא להמון, כדי שלא יחדשו משכלם ויתחכמו מדעתם ויקבעו לעצמם תורות מהקשתם כמו שעושים הקראים, ומזהיר לשמוע מן הנביאים אחרי משה ומן הכהנים והשופטים, כמו שאמר בנביא: (דברים יח:יח) נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך וגו', ... והיה מאמרו: (דברים ד:ב) לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, על מה שצוית אתכם על ידי משה ועל ידי נביא מקרבך מאחריך, על התנאים הנזכרים בנבואה

ספר הכוזרי מאמר ג אות מ-מא

- According to the Kuzari, what part do Nevi'im¹ play in the unfolding of the halachic process. How would the Rambam relate to this?
- What does that tell us about the concept of 'revelation'?

2. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה

משנה אבות פרק א משנה א

3. ... דדוחק הוא לומר שרק במקרה הייתה המסורת על ידי נביאים, ובאמת לא פעלה כלום הנבואה בזה ...

איגרות הראי"ה א, עמ' כג

4. ישב חגי הנביא, ואמר שלשה דברים: צרת הבת אסורה, עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית, ומקבלים גרים מן הקרדוין ומן התרמודים

יבמות טז.

5. א"ר יוחנן: מפי השמועה אמרוה - מפי חגי זכריה ומלאכי

בכורות נח.

- In which capacity are Chagai, Zecharia and Melachi communicating this? As a Navi through nevuah or as a Rabbi in the chain of tradition? Which 'hat' are they wearing? What would the Rambam say? What would the Kuzari say?

6. מפי חגי זכריה ומלאכי - פ"ה וכיון דנבואה היא כ'הילכתא' בלא טעמא היא, וליכא למיקם עלה ע"י טעם חיזה מהם עיקר. ולא היה לו להזכיר נבואה דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה חלא היה לו לומר 'הלכתא גמירי לה'

תוספות שם

- What is Rashi's shitta? Why does Tosafot disagree?
- Remember from our shiur on Halacha LeMoshe MiSinai what are the technical meanings of 'הילכתא' and 'הלכתא גמירי לה'?

1. We will deal in a later shiur with the issue of 'Ruach HaKodesh', 'Bat Kol' and how they differ from Nevuah

B] Rav Tzadok HaCohen²

7. ... התחלת תורה שבעל פה היה בבית שני מאנשי כנסת הגדולה שהם מייסדי הבית. הם יסדו גם כן התורה שבעל פה כמו שאמרו בירושלמי דשקלים (ריש פרק ה הלכה א) וכל זמן שלא קיבלוה מרצונם לא נמסרה עדיין להם לגמרי והיו מתנהגים על פי נביאים הכל בכתב מיד ה'

ספר רסיסי לילה - אות נו

• What does Rav Tzaddok mean in saying that the TSbP 'began' at the start of the Second Temple? What happened to the Mesora from Sinai!? In what sense was there a new 'start' after the first Exile?

8. All the days of the prophets there was no need to obey the Sages. It seems likely that, even though it is true that there is no place for prophecy as far as the study and knowledge of Torah, as it is written "[The Torah] is not in Heaven" etc [this rule] applies to knowledge of the laws of the Torah and its general rules, but there is ample room [for knowledge acquired by means of] prophecy [as far as] the details of their performance at any particular time, as Maimonides describes at length in his Introduction to the Commentary on the Mishna: as a temporary expedient the prophet has the power to suspend the commandments of the Torah

Reb Tzadok HaCohen, Zikaron Larishonim 8-12³

9. It goes without saying that in doubtful instances they [the people and the Sages] were required to obey the prophet, and many prophets arose [in] Israel [to] command action in particular situations. Therefore the general leadership of the[se] generations was in the hands of the prophets, who were the leaders of the[se] generations as far as the affairs of [each] generation [were concerned]

Reb Tzadok HaCohen, Zikaron Larishonim 11

C] Rav Kook⁴

10. שיטת הכוזרי היא שהנבואה ורוח הקודש מסייע להוראה, דלא כדברי הרמב"ם שמחלקם

איגרות הראי"ה ב' עמ' קא

11. כן הוא בעניין חכמת האגדה עם חכמת ההלכה ששניהם נובעים משני השורשים שמסתעפים מתורה"ק, הם החכמה והנבואה, שלא נתבארו עדיין יפה גדריהם ביחש לניתוח ההלכות ועניין תורה שבע"פ. כי הך כללא דלא בשמים היא יש בו כמה הררים גדולים, אע"פ ששיטת הרמב"ם היא ביסודי התורה שאין שייכות לנבואה לעניין הלכה, מ"מ הלא שיטת התוס' היא דאין זה כלל גדול. ופשוט שהיו לכלל זה ג"כ יוצאים, והיתה הנבואה מעולם פועלת ג"כ על הליכות תורה שבע"פ, והכי משמע פשוט המשנה דאבות: "זוקנים נביאים", שהי' ערך לענין הנבואה בענין תורה שבע"פ, דדוחק הוא לומר שרק במקרה היתה המסורת ע"י נביאים ובאמת לא "ג' נביאים עלו עמהם מן הגולה", והלא היו שם ג"כ כמה חכמים, אלא שהיו ענינים כאלה שצריך דוקא כח נבואה. ואפ"ל אם נאמר שאין גומרים ההלכה ע"פ נבואה, מ"מ פועלת היא על סדור הלמודים.

ע"כ בא"י, שהיא מקום הנבואה, יש רשם לשפע הנבואה בסדר הלימוד, וההבנה היא מוסברת מתוך השקפה פנימית וא"צ כ"כ אריכות בירורים, והיינו "אורא דא"י מחכים", ותלמודא בבלאה הוא מטריד להו, וחכמת הנבואה, שהיא יסוד לחכמת האגדה, שהיא הצד הפנימי של שרשי התורה והנה אותם המושפעים מהשרשים של חכמת הנבואה - הקיצור הוא מעלה אצלם, והנתוח של ההלכות והוצאת דבר מתוך דבר נעשה; אצלם בסקירה רחבה מאד, ודי להם רמז קל להחליט משפט, וזה ה' יסוד סדר הלימוד של ירושלמי, שלגבי אותם הזוכים ליהנות מאורה של מעלה ה' די דקדוקים קצרים לבירור ההלכה. אבל לגבי בני בבל, ששרשי הנבואה לא השפיעו עליהם כ"כ, לא ה' מספיק הקיצור וה' צריך אריכות דברים.

2. See two seminal articles on this point by Rabbi Professor Ya'akov Elman: (1) R. Zadok on the History of Halacha. Tradition 21(4), Fall 1985; (2) Reb Zadok Hakohen of Lublin on Prophecy in the Halachic Process, Jewish Law Association Studies 1 pp.1-16

3. translation by Rabbi Elman ibid

4. For more detail on Rav Kook's position on Halacha and Nevua, see an excellent essay by Rav Yuval Sherlo - www.ypt.co.il/show.asp?id=28842

..... והחילוק הוא פשוט, דסדר-לימוד שהוא נסמך על שרשי הנבואה וסעיפיה, ההלכות עם האגדות מתאחדות על ידו, ויש עניינה קבלה ומסורת בדעות כמו במעשים, וזאת היא דעת הירושלמי שלא כד' חוה"ל, אבל בסדר לימוד שבחו"ל, שאינה ראויה לנבואה וממילא אין ענפי רוח"ק מתלכדים עם ההלכה ונתוחיה, הדעות הנן רק מה שאפשר להוציא מתוך השכל ההגיוני, ואין לעניינה האגדות שייכות להלכה ולא שייך עליהם לא-תסור, וזה החילוק טבע את חותם ההבדל בין בבלי לירושלמי.

ולע"ד זהו החילוק שבין כהן לשופט, המוזכר בתורה לענין קבלה מבי"ד, שהכונה : בין דרך לימוד שרוח הקודש ג"כ מסייע את בירור ההלכה, והיינו כהן ד'שפתינו ישמרו דעת כי מלאך ד' הוא", ובפרט כהן לשופט דהיינו שמוציא משפט ע"פ הסברא ודרך הלימוד המבורר מתוך פלפול

איגרות הראי"ה א' עמ' קכג. - אגרת ק"ג

- See if you can work out the correlations that Rav Kook is creating between:-
Eretz Yisrael ----- Nevuah ----- Cohen ----- Yerushalmi ----- Aggadata
Chutz LeAretz ----- No Nevuah ----- Shofet ----- Bavli ----- Halacha
Are there any implications to this analysis in our own generation?

12. וחכמת הנבואה שהיא יסוד לחכמת האגדה שהיא הצד הפנימי של שרשי התורה, פעלה בא"י הרבה יותר מבבל⁵, שאינה ראויה לנבואה

איגרות הראי"ה א'

- Does Nevuah have any role today? How is Rav Kook looking at Aggadata?

D] The Transition from Navi to Chacham

Skip 13 and 14 for now (unless you want to have a go at the Aramaic) and go straight to Rav Kook in #15

13. תא חזי מה בין אינון דמשתדלי באורייתא לנביאי מהימני, אינון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנביאי בכל זמנא, מאי טעמא דאינון קיימי בדרגא עלאה יתיר מנביאי, אינון דמשתדלי באורייתא קיימי לעילא באתרא דאקרי תורה (נ"א ת"ת) דהוא קיומא דכל מהימנותא ונביאי קיימי לתתא באתר דאקרון נצח והוד

זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת צו דף לה עמוד א

14. דהא לנביאי לזמנין שרת עליהו רוח קודשא ולזמנין לא וחכימין לא אעדי מנהון רוח קודשא אפילו רגעא חדא (זעיר) דידיעין מה די לעילא ותתא ולא בעו לגלאה, א"ר יוסי (יהודה) כלא חכמתא וחכמתא דר' אלעזר יתיר מכלהו, רבי אבא אמר אלמלא לא הוו חכימין לא הוו ידעין בני נשא מהו אורייתא ומה פקודי דמארי עלמא ולא אתפרשא רוחא דבני נשא מרוחא דבעירא

זוהר כרך ב (שמות) פרשת שמות דף ו עמוד ב

- As preparation for the next shiur, see how far you can get through this classic piece of Rav Kook - מנביא - חכם עדיף מנביא - Don't look up every word - just try and get a feel for what he's trying to say

15. בנוהג שבעולם, המשוררים והמליצים מתארים יפה את הדרת החיים בכלל, את כל פנותיהם היפות ביחוד הכוללות זרם רב וטל-חיים מרובה, הם יודעים גם להציג לראוה את הכעור הכללי של הקלקולים שבחיים ולמחות נגדם בכל תוקף. אבל לחדור לתוך-תוכם של כל הגורמים הפרטיים, איך מכשירים את החיים ומעמידים אותם על הבסיס הטוב ואיך משמרים אותם מכל קלקלה גם קטנה שבקטנות, שסופה להעלות שרטון גדול ולהרס הרבה מאד, דבר זה אין לו עסק עם כח המדמה החם והעז, כי אם עם החכמה המדיקת. כאן תחל עבודת הרופאים, החסכנים, המודדים, השופטים, וכל החכמים המעשיים.

למעלה מזה. הנבואה ראתה את זרם הקלקלה הגדולה של עבודה-זרה בישראל ומחתה נגדו בכל עז, את הדרת נעם ד' אחד אלהיו ותתארהו בכל יופי וזהר, את ההשחתה של כל הפרעות המוסריות, ריצוץ דלים עושק אביונים, רצח ונאוף, חמס ושוד, ותמלא רוח אלהים להושיע ולגדור ברום שיח קודש.

5. Rav Sherlo in his articles wants to show that the machloket between the Rambam and the Kuzari is in fact a machloket Tannaim within the Bavli and a machloket between the Bavli and the Yerushalmi. He also suggests that certain Tannaim connect more with an ongoing 'prophetic' style, such as Rabbi Shimon (Bar Yochai) who famously takes the positions that we can be דרש טעמא דקרא

השערות הדקות, שמהן מצטרפות עבות העגלה של החטאת, גידי-החיים הדקים, שמהם ישורגו מזרקי-הדם הגדולים, אלה המה המסתרים הצפונים מעין כל נביא וחזה. המצות המעשיות כולן ופרטי הלכותיהן, בכל דיוקם הנמרץ, איך בהמשך-הזמן על-ידי קיומם ותלמודם, הרגלם וחבתם, יצא הנעם הפנימי החבוי בהם, וזרם-החיים האלהי הטהור יגרש בעזו את חשכת עבודת אלילים מבלי תוכל עוד קום, ואיך העיזבה האטית המזולזלת במעשים, בענפים ודיוקים. מפתחת דרך של הרס, מאבדת את הכלים שבם יקלט הרוח העליון, וממילא יצר לב האדם, הדמיון המתעה המלא ציצי זהר מבחוץ ואבק רעל מבפנים, הוא הולך ועולה מאליו, - דבר זה לא נתן לנבואה בכלל, לנבואה של אספקלריא שאינה מאירה. אמנם נתן לנבואתו של משה, אותה הנבואה של פה אל פה, של אספקלריא המאירה, שרק היא יכולה לראות עזם של הכללים ודיקנותם של הפרטים כאחד. אבל לא קם כמוהו "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ד' פנים אל פנים". והוצרכה עבודת הכללים להמסר לנביאים ועבודת הפרטים לחכמים. וחכם עדיף מנביא, מה שלא עשתה הנבואה, בכלי מלחמתה החוצבים להבות אש לבער מישראל עבודת אלילים ולשרש אחרי עיקרי ההשפלות היותר גרועות של עשק וחמס, של רצח וזמה, רדיפת שחד ושלמונים, עשו החכמים בהרחבת התורה, בהעמדת תלמידים הרבה ובשנון החקים הפרטיים ותולדותיהם. "הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות".

במשך הזמן הרב נתגבר עסק החכמים על עסק הנביאים והנבואה נסתלקה, ארכו הימים והכללים החלו להתרופף, נבלעו בהפרטים ולא יראו החוצה. על כן באחרית הימים שצמיחת מהלך שיבת אור הנבואה תתחיל להופיע, "אשפוך את רוחי על כל בשר", אז שנת הפרטים תתגבר, "חכמת סופרים תסרח, ואנשי הגבול, אלו תלמידי חכמים שמשמרים גבול לדבריהם, ילכו מעיר לעיר ולא יחוננו", עד אשר לא כפרי-בוטר כי אם כבכורים מלאים טל וחיים יצאו הניצוצות של התחלת אור הנבואה מנרתיקם, וזו תכיר בכללה את גדל פעולת החכמה ובענות צדק תקרא: "חכם עדיף מנביא", "חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו, אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, גם ד' יתן הטוב וארצנו תתן יבולה". ונשמתו של משה תשוב להופיע בעולם

רב קוק - אורות, זרעונים ב' - 'חכם עדיף מנביא'

EXTRA SOURCES

- If you have time, read the attached extracts from the Leshem (לשם שבו ואחלמה, כללי התפשטות והסתלקות, כלל כ' ענף ג' אות ט')

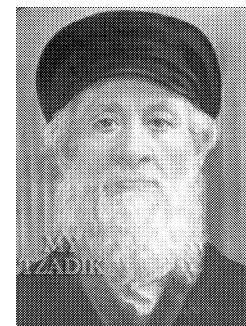
- Column 1 line 43 '... יוכן ענין' to line 57
- Column 2 lines 32-37, 44-48
- Column 4 lines 41-51
- Column 4 line 59 to Column 5 line 19
- Column 6 lines 41-50

Further Reading

- Articles mentioned above by Rabbi Yaakov Elman
- Essay mentioned above by Rav Yuval Sherlo
- לא בשמים היא, תורה שבעל-פה - מסורה וחיזוש, שלום רוזנברג, הוצאת תנועה תשנ"ז עמ' 3-52
- מסיני ללשכת הגזית, שלמה קסירר ושלמה גליקסברג 178-183

Rav Kook

Rav Elyashiv (The Leshem)

Who's Who

Sefer HaKuzari	R' Yehuda Halevi - 12C Spain
Rav Tzadok Hakohen	19C Poland
Leshem	Rav Shlomo Elyashiv - 19/20C, Lithuania
Orot	Rav Avraham Yitzchak HaCohen Kook - 20C Israel